מבט על

משמעות הצונאמי הדמוקרטי לישראל

טד ששון ואבישי בן ששון-גורדיס | גיליון 2213 | 5 בנובמבר 2026

ניצחונם המוחץ של הדמוקרטים בבחירות האמצע בארצות הברית צפוי לעצב מחדש את היחסים בין ארצות הברית לישראל. בעוד הנשיא טראמפ פועל להפסקת הסיוע הצבאי שנתיים לפני שיפוג תוקפו של מזכר ההבנות הנוכחי, וסגן הנשיא ואנס מייחס את תבוסת הרפובליקנים למלחמה באיראן ולתמיכה בישראל, אי אפשר עוד לראות את המחויבות השנתית בסך 3.3 מיליארד דולר כמובנת מאליה, והסיכויים להסכם המשך נמוכים אף יותר. הדמוקרטים יקבעו את סדר היום, וסנקציות בגין אלימות מתנחלים ובניית התנחלויות חדשות, לצד הצבת תנאים למכירת נשק, עלולות להתקדם במהירות. גורלן תלוי בסיעה מפולגת: רוב הדמוקרטים תומכים בצעדים נגד אלימות מתנחלים, אך מעטים יותר תומכים בהגבלות על נשק, ודמוקרטים פרו-ישראליים בשיתוף עם רפובליקנים עשויים עדיין לחסום חלק מהצעות החוק. ישראל אינה חסרת אונים: הבחירות שלה עצמה יוצרות פתח לשינוי תנאי הדיון. ואולם כדי לנצל אותו יידרשו הקמת ממשלה חדשה ופעולה מהירה בנוגע לדאגות המרכזיות של הדמוקרטים: אלימות מתנחלים, בניית התנחלויות חדשות ויישום תוכנית עשרים הנקודות לעזה.

הדמוקרטים השיגו השבוע ניצחונות סוחפים בשני בתי הקונגרס, ברוב שעולה על כל התחזיות.

כל 435 המושבים בבית הנבחרים עמדו על הפרק, והדמוקרטים בדרך לזכות בכ-255-260 מתוכם. הסנאט מתחלף לאט יותר, שכן רק שליש מהמושבים עמדו לבחירה הפעם. עם זאת, הדמוקרטים ניצחו בכל מרוץ במדינות ה"כחולות" וה"סגולות" (המתנדנדות), וכן בכמה מעוזים רפובליקנים, כגון קנזס, איווה, טקסס ואולי גם מיסיסיפי.

בחירות אמצע הכהונה נוטות בדרך כלל לטובת המפלגה המתנגדת לנשיא, אך היקפו של המהפך הזה היסטורי. זוהי דחייה גורפת של ממשל טראמפ, בבחירות שבמרכזן עמדו יוקר המחיה, המלחמה באיראן, האשמות בשחיתות והחשש מפני בינה מלאכותית ומרכזי נתונים.

ישראל הייתה נושא בולט בקמפיינים רבים, כאשר דמוקרטים קראו לסיים את הסיוע הצבאי או להתנות אותו, ולהנמיך את מעמדה של הברית בין ארצות הברית לישראל. במישיגן, מועמד הדמוקרטים לסנאט, ד"ר עבדול אל-סעיד, גבר על יריבו הרפובליקני בפער נוח. אל-סעיד ידוע בביקורתו החריפה על ישראל, ולאחרונה אף נמנע מלגנות באופן מפורש מודעה פוליטית מטעם תומכיו שהאשימה את ישראל ביוקר מצרכי המזון.

במה שנראה כ"מחווה" לחוסר הפופולריות של הסיוע הצבאי האמריקאי לישראל, הודיע הנשיא טראמפ ביום הבחירות כי הגיע להסכמה עם ראש הממשלה נתניהו לסיים את התמיכה האמריקאית בחודש הבא, שנתיים לפני פקיעת מזכר ההבנות הנוכחי ובטרם גובשה חלופה.

כשהתבררה עוצמת התבוסה של הרפובליקנים, פרסם סגן הנשיא ואנס פוסט ברשת החברתית X שבו ייחס את ההפסד למלחמה באיראן ולתמיכה האמריקאית בישראל. הנשיא טראמפ אפיין מאוחר יותר את הערכתו של ואנס כ"נכונה ברובה".

עם נטילת השליטה בשני בתי הקונגרס, הדמוקרטים יקבעו את סדר היום של הקונגרס החדש. בפוסט שפרסם ביום הבחירות ברשת X ניסה הסנאטור כריסטופר קונס, היו"ר הנכנס של ועדת החוץ של הסנאט, להרגיע את הישראלים:

"בעוד ארצות הברית הולכת היום לקלפיות, אני מעודד מהצהרותיהם של מנהיגים ישראלים בעקבות הבחירות בשבוע שעבר. הם מאותתים על דרך אפשרית קדימה שעשויה להציב את ישראל על מסלול חדש וחיובי. אף שנותרה אי-ודאות,

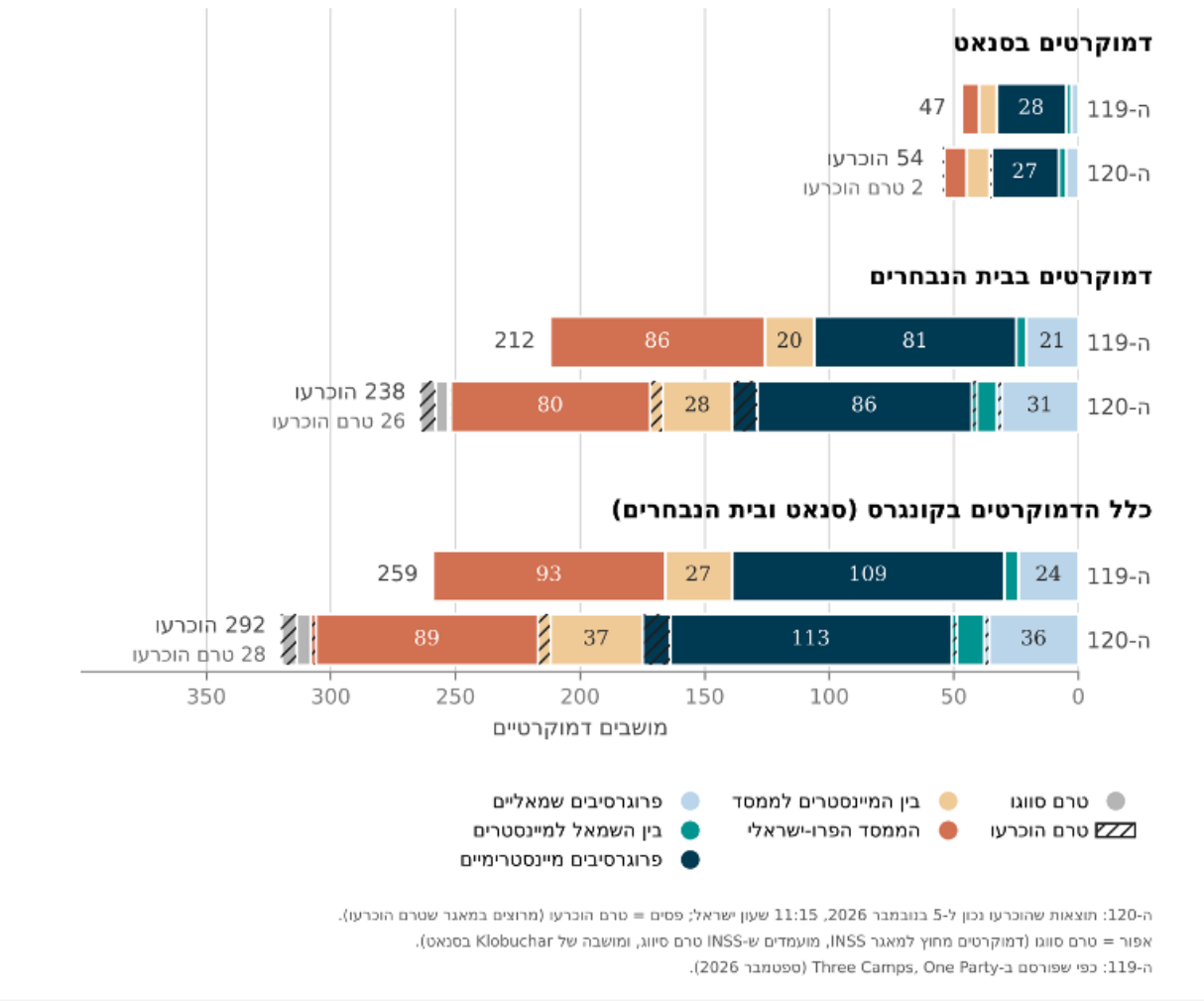
אני משבח את גדי איזנקוט ואת מנהיגי האופוזיציה הישראלית האחרים על נכונותם לקבל החלטות אמיצות. ערכי היסוד של חברות דמוקרטיות הם הבסיס לשותפות בינינו, ואנו יודעים שהגנה עליהם שווה את המאמץ."

ובכל זאת, קונס עצמו חתום כשותף להצעות חוק שיטילו סנקציות כלכליות על ישראלים בשל אלימות מתנחלים ובשל הקלה על בניית התנחלויות במסדרון E1 השנוי במחלוקת. ייתכן שחקיקה כזו תקודם כעת בהליך מואץ בקונגרס החדש, לצד הצעות חוק שיגבילו מכירות נשק עתידיות לישראל או יתנו אותן בתנאים.

לא כל הצעות החוק הללו יעברו. רוב הדמוקרטים תומכים בחקיקה נגד אלימות מתנחלים בגדה המערבית, אך חלוקים יותר בשאלת הגבלת מכירות הנשק. הרפובליקנים בסנאט ובבית הנבחרים נקטו קו פרו-ישראלי עקבי, כמעט פה אחד, לאורך כהונות ביידן וטראמפ. אם דפוס זה יימשך, חלק מהחקיקה שבצנרת עשוי אולי להיבלם על ידי ברית של רפובליקנים ודמוקרטים פרו-ישראלים (כמעט שליש מכלל הדמוקרטים בקונגרס).

האיור שלהלן, המבוסס על ניתוחי המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS) מהחודשים האחרונים, משווה את התפלגות הפלגים ביחס לישראל במפלגה הדמוקרטית בקונגרס הנוכחי ובקונגרס הנכנס, על בסיס תוצאות בחירות כמעט סופיות. המחנה הפרוגרסיבי-שמאלי, התומך באמברגו נשק מלא על ישראל, צפוי לגדול במידה מתונה בלבד. המחנה הפרוגרסיבי המיינסטרימי, התומך בהתניית מכירות נשק אך בדרך כלל גם מצדד בברית האמריקאית-ישראלית הרחבה, יישאר הפלג הגדול ביותר. דמוקרטים פרו-ישראלים, השומרים על "היחסים המיוחדים" בין ישראל לארצות הברית, ישמרו על משקל ניכר בתוך המפלגה. לפיכך, דמוקרטים פרו-ישראלים יחד עם הרפובליקנים עשויים עדיין להרכיב רוב צר באחד משני בתי הקונגרס או בשניהם, אך אפילו תסריט זה אינו ודאי כל עוד תוצאות הבחירות הסופיות טרם התבררו.

מושבים דמוקרטיים לפי פלגים ביחס לישראל: הקונגרס הנוכחי והקונגרס הנכנס מושבים שהוכרעו מוצגים בצבע מלא; מושבים שטרם הוכרעו מסומנים בפסים.

ה-120: תוצאות שהוכרעו נכון ל-5 בנובמבר 2026, 11:15 שעון ישראל; פסים = טרם הוכרעו (מרוצים במאגר שטרם הוכרעו).
אפור = טרם סווגו (דמוקרטים מחוץ למאגר INSS, מועמדים ש-INSS טרם סיווג, ומושבה של Klobuchar בסנאט).
ה-119: כפי שפורסם ב-Three Camps, One Party (ספטמבר 2026).

יתרה מכך, הפלגים ועמדותיהם אינם קבועים, ועמדות שנראו מופרכות לפני כמה שנים הופכות למקובלות באופן הולך וגובר. התנגדות רחבה לאופן שבו ניהלה ישראל את מלחמת עזה ולמדיניותה בגדה המערבית, וכן למלחמה המשותפת של ארצות הברית וישראל נגד איראן, אפשרו למבקריה החריפים ביותר של ישראל לעצב את השיח הציבורי. ניצחונותיהם בבחירות האמצע לא יחמקו מעיניהם של נבחרים מכהנים או של מתמודדים עתידיים. לנוכח דינמיקה זו, מספר רב יותר מתומכיה הנאמנים של ישראל משתי המפלגות, כמו הסנאטור קונס, עשויים לאמץ חקיקה שמבקשת לכפות על ישראל לשנות את מדיניותה או להנמיך את "היחסים המיוחדים" בין שתי המדינות.

בטווח הקרוב, המשך מימון המחויבות השנתית של ארצות הברית, בסך 3.3 מיליארד דולר של סיוע צבאי במסגרת מזכר ההבנות מ-2016, מוטל בספק. גם אילו חזר הנשיא טראמפ בו מהחלטתו המוכרזת לסיים מימון זה בחודש הבא, הקונגרס החדש יצטרך לאשר את התקציב. במקביל, גם קבלת אישור הקונגרס למזכר הבנות חדש, כזה שהיה צפוי להסיט את הסיוע הצבאי לעבר שיתוף פעולה אסטרטגי בפיתוח נשק, נראית משימה מאתגרת עוד יותר.

ההנהגה הפוליטית בישראל עדיין יכולה לנצל את ההזדמנות שיצרו הבחירות בארץ כדי לשנות את מסגרת הדיון. הדבר ידרוש, עם זאת, הקמת ממשלה חדשה בישראל ופעולה מהירה כדי להתמודד עם כמה מהחששות המרכזיים של הדמוקרטים, ובעיקרם אלימות מתנחלים, בניית התנחלויות חדשות ויישום תוכנית 20 הנקודות לעזה.

עורכי הסדרה: ענת קורץ, רינת חרש ואלדד שביט.